

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Кафедра паразитології та фармакології

ПАРАЗИТОЛОГІЯ ТА ІНВАЗІЙНІ ХВОРОБИ

Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи
студентів з модуля “Нематодози харчотравного каналу”

Біла Церква
2004

УДК 619:616.99(075.8)

Затверджено вченою радою
факультету ветеринарної медицини
(Протокол № 12 від 8.07.2004 року)
та методичною комісією університету
(Протокол №12 від 14.07.2004 року)

Укладачі: **С.І. Пономар, А.А. Антіпов**

Паразитологія та інвазійні хвороби: Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи студентів з модуля “Нематози харчотравного каналу” / С.І. Пономар, А.А. Антіпов.– Біла Церква, 2004.– 10 с.

В методичних вказівках викладені пояснення для самостійного вивчення студентами теми: “Нематодози харчотравного каналу”

Рецензент: доцент **С.С. Шмаюн**

© БДАУ, 2004

Тема. ОКСИУРАТОЗИ ТВАРИН

Мета заняття. Метою заняття є вивчення систематики, особливостей будови оксіурисів, пасалурисів та гетеракисів, а також методів діагностики (епізоотологічні дані, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни, лабораторні методи), заходів боротьби та профілактики.

Література

Основна

1. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин: Підручник / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, М.П. Прус, Н.М. Сорока; За ред. В.Ф. Галата – К.: Вища освіта, 2003. – 464 с.
2. Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин / За редакцією докт. вет. наук В.К. Чернухи.– К.: Урожай, 1996.– 448 с.
3. Ветеринарна паразитологія / За редакцією Артеменко Ю.Г.– К., 1998.– 268 с. Учбово-методичний центр Мінагропрому України.

Додаткова

1. Паразитология и инвазионные болезни сельскохозяйственных животных / Под редакцией Абуладзе К.И. 2-е изд. – М.: Колос, 1982.– 491 с.
2. Паразитология и инвазионные болезни сельскохозяйственных животных / Под редакцией Абуладзе К.И. 3-е изд.– М.: МВО. Агропромиздат, 1990.– 464 с.
3. Практикум по диагностике инвазионных болезней сельскохозяйственных животных / Под редакцией Абуладзе К.И. 3-е изд.– М.: Колос, 1984.– 258 с.
4. Артеменко Ю.Г., Антипов А.А. Основные методы диагностики гельминтозов: Методические рекомендации для студентов ветеринарного факультета и слушателей ФПК. – Белая Церковь, 1990. – 65 с.
5. Васильев А.А. Гельминтозы животных (профилактика и лечение). 2-е дополнительное изд. – М., 1975. – 109 с.
6. Демидов Н.В. Гельминтозы животных.– М.: Агропромиздат, 1987.– 335 с.
7. Дьяконов Л.П. и др. Паразитарные болезни с/х животных.– М.: Агропромиздат, 1985.– 384 с.
8. Кльосов М.Д. Инвазійні хвороби с-г тварин. – К.: Урожай, 1980.– 256 с.
9. Петроченко В.И., Котельников Г.А. Гельминтозы птиц. 2-е изд. перераб. и дополн. – М.: Колос, 1976. – 252 с.
10. Васильев А.А. Гельминтозы животных (профилактика и лечение). 2-е дополнительное изд.– М., 1975.– 109 с.
11. Вовченко М.М., Федчук В.І. Оздоровлення птахофабрики від гельмінтозів.– К.: Урожай, 1982. – 40 с.

Порядок опрацювання завдань

Місце опрацювання: бібліотека університету, аудиторії лабораторії паразитології.

Місце та час отримання консультації: згідно плану захисту модуля.

Обладнання та матеріали: мікропрепарати збудників, мікроскопи, малюнки будови нематод, що паразитують у ссавців та птахів, малюнки зі схемами життєвих циклів розвитку збудників.

З оксіуратозів тварин найбільш часто зустрічаються оксіуроз коней, пасалуроз кролів та гетеракідоз птахів.

Спочатку, при підготовці цієї теми, потрібно звернути увагу на визначення хвороби, де зробити акценти на тваринах, які хворіють на це захворювання, де паразитують збудники і чим це захворювання проявляється.

Оксіуроз – це нематодозне захворювання коней та інших однокопитних, яке характеризується ураженням товстого кишечника (сліпої, великої ободової та прямої) і проявляється свербіжем прианальних ділянок тіла.

Пасалуроз кролів – це нематодозне захворювання, яке характеризується ураженням сліпих відростків і товстих кишків кролів та зайців. При цьому захворюванні спостерігається зниження або втрата апетиту, схуднення, біль у ділянці живота, проноси, затримка у рості і розвитку молодняка, а також сильний свербіж у ділянці ануса.

Гетеракідоз птахів – це нематодозне захворювання курей, індиків, цесарок, фазанів, яке характеризується ураженням сліпих кишків і спричиняється круглими гельмінтами виду *Heterakis gallinarum*, а у фазанів *H. Isolonche*. Проявляється пригніченням, відставанням в рості та розвитку, розладами травлення (втрата апетиту, пронос), зниженням несучості. Збудник може стати причиною високої смертності птахів.

При вивченні збудників необхідно звернути увагу на їх розмір, форму і будову, а також дати характеристику яєць гельмінтів.

Збудники. Шилохвіст, або конячий гострик – світло-жовтого кольору. Довжина тіла самця 0,6–1,5 см, самки – 15–18 см. Ротовий отвір сформований трьома губами. Ротова капсула невеликих розмірів. Стравохід має виражений бульбус. У самців є каудальні крила і одна спікула, у самок – тонкий і довгий хвіст. Вульва розміщена в передній частині тіла.

Яйця середніх розмірів, (0,08–0,09) x (0,04–0,05) мм, асиметричні, жовтого кольору, нагадують зерна пшениці. В середині яйця знаходиться майже сформована личинка, а на одному з полюсів – несправжня кришечка.

Кролячий гострик веретеноподібної форми. На кінці стравоходу є кулясте розширення (бульбус). Довжина тіла самця 3–5 мм, самки – 8–12 мм. Задня частина тіла самця закінчується шилоподібним виростом, спікула одна. Самки мають тонкий і довгий хвіст з кільцеподібними потовщеннями кутикули. Яйця сірого кольору, великі, (0,095–0,115) x (0,044–0,056) мм, овально-видовженої форми, асиметричні, на одному з полюсів – пробкоподібний утвір.

Гетеракиси – невеликі нематоди, самці завдовжки 0,6–1,1 см, самки – 0,8–1,5 см. Стравохід має кулясте розширення. У самця є дві неоднакової довжини спікули (у *H. isolonche* спікули однакового розміру). Над клоакою розміщений хітинізований прианальний присосок кільцеподібної форми. Вульва у самки знаходиться поблизу середини тіла. Яйця середніх розмірів, (0,05–0,07) x (0,03–0,04) мм, світло-сірого кольору, овальні, з двоконтурною оболонкою. У зовнішнє середовище виділяються незрілими (на стадії одного бластомера).

При вивченні епізоотологічних даних потрібно звернути увагу на розповсюдження цієї інвазії на території України, які види тварин хворіють, їх вік, шляхи ураження.

Оксіуроз коней реєструється всюди. Максимальна ураженість тварин спостерігається в разі утримання їх у приміщеннях та згодовування кормів з підлоги. Тварини уражуються перорально, коли в їхній організм разом з водою або кормом потрапляють яйця з інвазійними личинками. Іноді зараження відбувається при заковтуванні інвазійних яєць під час розчухування зубами ділянки хвоста. Джерелом інвазії є хворі коні й паразитоносії. Частіше хворіють лошата віком до одного року та старі виснажені коні. Найтяжчий період хвороби спостерігається з листопада по травень. У зовнішньому середовищі інвазійні яйця можуть зберігатися до 4 місяців.

Пасалуроз – це досить поширена інвазійна хвороба. До пасалурозу сприйнятливі кролі будь-якого віку, хоча молоді тварини заражаються частіше й інтенсивніше. ЕІ досягає 40–90 %, а інтенсивність – близько 30000 екз. Хвороба реєструється в будь-яку пору року, однак пік інвазії припадає на зимово-весняний період. У разі розчухування інвазованими тваринами прианальних ділянок тіла, на яких знаходяться інвазійні яйця гельмінтів, можливе їх самозараження.

Поширенню пасалурозу сприяють антисанітарні умови утримання кролів на ґрунтовій підлозі. Оптимальна температура повітря для розвитку яєць коливається в межах 24–38 °С. При зниженні її до –15–16 °С та підвищенні до +40 °С і вище, яйця гельмінтів гинуть.

Паразитологія та інвазійні хвороби
Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи

Пономар Сергій Іванович
Антіпов Анатолій Анатолійович

Редактор Н. В. Котик

Комп'ютерна верстка: О. В. Кухарева

Здано до складання 21.08.2004. Підписано до друку 21.09.2004.
Формат 60×84¹/₁₆. Ум. друк. арк. 0,58. Зам.2250. Тираж 230. Ціна 50 к.
Сектор оперативної поліграфії РВІКВ БДАУ
09117, Біла Церква, Соборна пл. 8/1, т. 3-11-01.